

Hortes de la riera de Caldes

Caldes de Montbui

Ubicació

Comarca: Vallès Oriental
Lloc/Adreça: Tram de la Riera de Caldes que compren el nucli urbà
Emplaçament Per sota el Pont Romànic i darrera l'església fins el Molí d'en Ral
Alçada: 191

Coordenades:

Latitud: 41.63125
Longitud: 2.16246
UTM Est (X): 430238
UTM Nord (Y): 4609174

Classificació

Número de fitxa 08033 - 321
Àmbit: Patrimoni natural
Tipologia Zona d'interès
Estil / època: Contemporani
Segle XIX
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Social
Titularitat Pública
Titular: Ajuntament de Caldes de Montbui (Pl. de la Font del Lleó, 11)
Fitxes associades:
[Riera de Caldes](#)
Autoria de la fitxa Laura Bosch Martínez
Data de registre de la fitxa: dt., 09/12/2008 - 01:00

Descripció

Superfície de cultiu amb una marjada menys densa lligada especialment a la contenció de les terrasses fluvials, amb la particularitat que moltes parets de tanca combinen la funció de delimitació de propietats i la de contenció de terra, on les dimensions i la distribució depenen dels obstacles, tenen les marjades més adaptades al medi; la resta de vessants presenten una artificialitat i ordenació més elevada. El màxim esforç constructiu, el representen els conjunts de marjades distribuïts de forma paral·lela i amb sistemes d'accés (rampes, escales, camins) per remuntar els desnivells. Tots aquests elements es bastiren majoritàriament amb la pedra que aflorava en el mateix indret on es marjava o a les proximitats. Així, la pedra més utilitzada per paredar coincideix amb la litologia més estesa, la calcària massiva. Actualment, la pedra que conforma aquests marges ha estat rejuntada amb ciment; d'altres murs, han estat refets amb maó o totxo. Però la composició general de les hortes deixa entreveure els marges com als veritables testimonis de l'evolució d'aquesta tècnica constructiva i, tot i que abunden els murs de pedres amb cert grau hi ha mostres de la recerca d'una perfecció en el treball de la pedra, sobretot en les zones més planeres on s'ha tingut una cura constant de les marjades.

A més de la superfície marjada també trobem les canals per on passava l'aigua que tot i que actualment en moltes d'elles s'hi poden observar tubs de material plàstic que segons els pagesos no deixa perdre's l'aigua, donats els períodes de sequera, cada vegada més grans que es pateixen arreu de Catalunya, si que val la pena parlar-ne. Les més antigues estan fetes amb lloses de pedra més o menys regular en forma de "U". A mida que s'han anat restaurant, els pagesos han substituït la llosa de pedra pel totxo. Aquestes canals poden tenir molts metres de llargària i van adaptant-se al relleu del terreny. Aquest tipus de construcció presenta l'inconvenient de que ha de verificar-se sovint per evitar embussos de fulles. Per tant, això ha comportat que alguns trams s'hagin tapat amb totxo o llosa de pedra, i d'altres s'hagi substituït per tubs de material plàstic. Per últim cal senyalar la presència de basses més o menys grans que es podem trobar repartides una mica arreu de les hortes, l'aigua de les quals pot ser emmagatzemada pel reg. Algunes d'aquestes basses són realment espectaculars, destacant-ne una de planta trapezoïdal, feta de pedra irregular i lligada amb argamassa, aprofitant el mur per on desguassen les aigües termals del nucli urbà.

El cultiu observat va des de les oliveres i ametllers i altres arbres fruiters, passant per tota mena de lleguminoses: mongeteres, carbasseres, tomaqueres, pebroteres, enciams, albergínies, àpids, julivert, etc.

Història

A la llera de la riera de Caldes tocant a l'antiga muralla, s'hi ha anat dipositat grans quantitats de sediments amb el pas dels ssegles. És en aquest indret on, des de èpoques ben antigues els pagesos van decidir instal·lar-s'hi aprofitant les aigües de la riera de Caldes. Actualment hi ha una superfície molt important de marjada, la construcció de la qual es troba estretament lligada a la contenció de les terrasses, amb la particularitat de que moltes parets de tanca combinen la funció de delimitació de propietats i la de contenció de terra, on les dimensions i la distribució depenen dels obstacles.

Moreu-Rey (1962), parla de les Hortes de Baix i les Hortes de Dalt (pàg. 121 i 122), explicant que els horts de la riera de Caldes han estat anomenats tradicionalment, segons llur situació a tramuntana o a migdia de la població, amb els noms esmentats anteriorment.

Cuspinera (1899), en el seu llibre recorda les característiques d'aquestes dues hortes "grandes huertas llamadas de "Dalt" y de "Baix": "la llamada de Dalt" produce una hortaliza escelente y la de "Baix" sumamente floja i desabrida. La primera en cantidades regulares, mientras que la segunda la da en grande abundancia. La de "Dalt" se riega con agua fría comun, mientras que la de "Baix" es regada con la sobrante de las fuentes termales".

Així, Moreu-Rey, troba documents que daten de l'any 1195 on les hortes ja són conegudes amb el nom de "Orta subtus (vilam); "orto in orta inferiori Calidarum" del 1307; "Hortes jussanes de Granells" (1242); "les Hortes o las Hortas de Vall (en documents datats del segle XV al XIX); "Horta de Avall, dita H. de Sant Pol", anomenades en el segle XIV i XV; Moreu-rey també senyala que l'Hort d'en Vilademany, tacant a les

Hortes de Baix, no es confon mai amb elles, no només per raó del seu propietari, sinó també perquè era regat amb aigua diferent. Els documents trobats precisen gairebé sempre, quan parlen de peces a les Hortes, no només de la seva ubicació, com per exemple, "cerca de la capella de Santa Esperansa", "vora la Riera", sinó també la "Jornada" de regar a la que pertanyien.

Pel que fa a les Hortes de Dalt, es troben documents de l'any 1206 on ja s'esmenta l' "orta superior".

S'han trobat escrits dels anys 1388 i 1573 que parlen de les "Horta Nogaria", "Hort de la Noguera";

L'any 1435, es roben anomenades "Hortes de Munt, dita de Pins". o del segle XV i XVI documents on s'esmenten "Les dos Hortes de Amunt, dites Hortes d'en Verdaguer".

De l'any 1594 hi ha un document on parla de "Hortes superiors anomenades una part de Noguera, en part de Pins".

De l'any 1602, hi ha una esmena que diu "Horta superior vocata d en Vilar, olim d en Arganelles". La documentació trobada precisa la "Jornada" en què es troben les peces.

Bibliografia

CUSPINERA, Climent, (1899). Guia Cicerone del Viajero ó Bañista en Caldas de Montbuy. Primera edició. Barcelona 1873. Segona edició, 1867.

MOREU-REY,E. (1962). La rodalia de Caldes de Montbui. Repertori històric de noms de lloc i de persona. Editorial Teide. Barcelona.

